

Список використаних джерел:

1. Балюк М. Практика застосування цивільного процесуального законодавства України (цивільний процес у питаннях і відповідях). Харків : Харків юрид., 2008. С. 146.
2. Цивільне судочинство України: основні засади та інститути : монограф. За ред В. В. Комарова. Харків : Право, 2016. 848 с.
3. Черменов Д. В. Юридичні презумпції та фікції у цивільному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2015. 20 с.
4. Іванський А. Й. Роль юридичних фікцій у регулюванні відносин фінансово-правової відповідальності. *Форум права*. 2008. № 3. С. 202–207.
5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підруч. 4-те видання. Київ : Алерта, 2016. 528 с.
6. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закладів. За ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с.
7. Зеленко І. П. Поняття та значення юридичної фікції як правового та соціального інструменту. *Науковий вісник Херсонського державного університета*. 2014. Вип. 6-1. С. 32–35.
8. Словник української мови : в 11 томах. Т. 10, 1979. С. 590. URL: <http://sum.in.ua/p/10/590/2>

УДК 347.78 : 316.472.4

*Бразалук Максиміліан,
студент ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: Смірнова Віка,
викладач кафедри цивільно-правових
дисциплін НАВС*

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАХИСТУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Право інтелектуальної власності – важливий інститут цивільного права у будь-якій правовій державі. Сучасні тенденції розвитку цифрових технологій змушують суспільство пристосовуватись до нових сфер життєдіяльності в мережі Інтернет, а отже, виникають і правовідносини, які мають відповідним чином регулюватися. В умовах постійного розвитку цифрових технологій проблематика захисту права інтелектуальної власності залишається актуальною, оскільки як для України, так і для інших країн, інститут права інтелектуальної власності є непорушним і відносини, пов’язані подальшого детального дослідження.

Враховуючи, що цивільне законодавство і цивільно-правова доктрина мають швидко пристосовуватися до всіх нових тенденцій розвитку науки і техніки, виникає необхідність систематизації наукових знань у сфері захисту права інтелектуальної власності у соціальних мережах. Крім цього, метою роботи є привернення уваги фахівців-правників до інституту захисту права інтелектуальної власності у соціальних мережах, а також до основних тенденцій розвитку цього інституту.

Згідно з положеннями цивільного законодавства України право інтелектуальної власності являє собою право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності, що предстало особистими немайновими правами інтелектуальної власності та (або) майновими правами інтелектуальної власності, зміст яких щодо певних об'єктів права інтелектуальної власності визначений законодавством. Крім цього, в положеннях Цивільного кодексу зазначено, що це право є непопущним [1].

З приводу права інтелектуальної власності в соціальних мережах склалася дещо неоднозначна ситуація. Вона полягає в тому, що користування соціальними мережами передбачає самостійне наповнення користувачами своєї сторінки певними творами. Це можуть бути тексти, зображення, музичні й аудіовізуальні твори. При цьому адміністрації соціальних мереж у своїх ліцензійних згодах покладають усю відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності на користувачів. Так, згідно з правилами користування соціальною мережею Instagram, користувачі мають гарантувати, що вони володіють матеріалами, що опубліковані ними на сервісі, володіють правом передавати права та ліцензії, встановленими умовами користування. Крім цього, публікація та використання матеріалів на сервісі або з його допомогою не порушує та не присвоює прав будь-якої третьої сторони, у тому числі право на недоторканність особистого життя, право на публічне використання, авторські права, товарні знаки й (або) інші права на інтелектуальну власність. У випадку, якщо матеріали, викладені користувачем, порушують умови користування соціальною мережею, користувач може понести юридичну відповідальність. Аналогічна ситуація складається і з соціальною мережею Facebook [2, С. 126-127].

При цьому можна констатувати той факт, що правові положення про притягнення порушників права інтелектуальної власності до юридичної відповідальності мають певною мірою декларативний характер. Це зумовлено низкою різноманітних факторів. По-перше, питання захисту права інтелектуальної власності у соціальних мережах недосконало врегульоване національним законодавством, а також відсутній дієвий механізм захисту цих прав у судовому порядку. Усі ці

фактори ускладнюються анонімністю ведення соціальних мереж, а також їх технічною складністю.

Крім цього, багато термінів з ІТ-сфери не закріплені на законодавчому рівні, а використання об'єктів авторського права носить транскордонний характер. Така сукупність обставин унеможливає захист прав інтелектуальної власності у випадках, коли порушники цих прав знаходяться у країнах, законодавство яких по різному підходить до визначення порушень та можливості притягнення до відповідальності винних осіб. Велика кількість користувачів глобальної мережі Інтернет суттєво ускладнює можливість прослідкувати використання об'єкту авторських та суміжних прав іншими користувачами.

Однією з вагомих причин порушення прав інтелектуальної власності в соціальних мережах є відсутність дієвого механізму покарань винних осіб, що перетворює захист прав власників об'єктів права інтелектуальної власності в тривалий та трудомісткий процес.

Попри вищезазначене слід зауважити, що порушення права інтелектуальної власності має виражену форму та наслідки. Так, автори книг і фільмів, а також автори та виконавці музичних творів, через незаконне копіювання та відтворення об'єктів права інтелектуальної власності зазнають як майнової (матеріальної), так і моральної шкоди [3, С. 53].

Досить помітними формами порушення згаданих прав у соціальних мережах є плагіат і піратство, розвиток яких зумовлений, власне, розвитком глобального інтернет-простору, через який вони і поширюються. Якщо сутність плагіату полягає в оприлюдненні (опублікуванні), повністю або в певній частині, чужого твору під іменем особи, котра не є автором твору, то піратством у сфері інтелектуальної власності є несанкціоноване копіювання, поширення і продаж об'єкту авторського права [4].

В рамках цього дослідження важливим є також відзначити, що порушення прав інтелектуальної власності у соціальних мережах класифікується за об'єктами права власності на які порушуються. Так, можна виділити порушення авторських і суміжних прав, порушення прав на торговельні марки й комерційні фірмові найменування і порушення прав на промислові зразки.

Згідно з окремим положенням законодавства можна виокремити такі види відповідальності за порушення особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права та (або) суміжних прав: адміністративна; цивільно-правова; кримінальна [4].

Також слід зазначити, що існує судовий і позасудовий порядок захисту права інтелектуальної власності в соціальних мережах. Так, згідно з цивільним законодавством, у випадку порушення прав інтелектуальної власності кожна особа може звернутися до суду. Крім

цього, у випадку порушення таких прав законодавець передбачив і позасудовий порядок, який полягає в тому, що суб'єкт авторського права та (або) суміжних прав може звернутися до власника вебсайту або вебсторінки, на яких незаконно використана електронна (цифрова) інформація, із заявою про припинення порушення [1,4].

На підставі вищезазначеного можна дійти висновку, що право інтелектуальної власності є окремим інститутом цивільного права, одним із найважливіших завдань якого є захист суб'єктів права інтелектуальної власності від будь-яких порушень їх прав, в тому числі в мережі Інтернет. Втім, через недостатньо дієвий механізм позасудового та судового захисту цих прав виникає ризик їх подальшого порушення, оскільки соціальні мережі – це глобальне явище, яке в умовах процесу глобалізації динамічно розвивається та поширюється, роблячи характер цієї проблеми транскордонним. І все ж у відповідь на ці виклики національне законодавство має швидко пристосуватися до сучасних тенденцій технологічного розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: закон України від 16.01.2003 № 435-IV. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

2. Спасова К. І. Порушення немайнових прав інтелектуальної власності в соціальних мережах. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Том 1 (3(28)). С. 126-130.

3. Коваленко І. А. Актуальні проблеми захисту й охорони прав інтелектуальної власності в мережі інтернет в умовах глобалізації суспільства та сучасних технологій. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2018. Том 29 (68) № 3. С. 52-55.

4. Про авторське право і суміжні права. Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>.